

Förutfattade meningar, statistik och jämställdhet

Jag diskuterar hur svårt det är att nå ut med empiriska resultat som inte stödjer en gängse uppfattning och att det kan vara till nackdel för jämställdhetsarbetet. Anledningen till det förstnämnda är att de flesta människors förståelse av verkligheten i stort styrs över hur ofta en företeelse syns i media snarare än vad som är en företeelses verkliga omfattning. Dagens jämställdhetsdebatt styrs i mycket hög grad av feministiska idéer. Genom ett selektivt val av utfall och utan analys visar man det man redan vet från sin teori om könsmaktsordning och att kvinnor är missgynnade eller diskriminerade. Detta är en situation där statistik kan likställas med lögn.

”Lögn, förbannad lögn och statistik” är ett uttryck som Benjamin Disraeli anses ha myntat och som används för att beskriva hur statistik används för att stärka svaga argument.¹ Problemet är inte statistiken utan att intressegrupper nog väljer ut viss statistik utan vilja till analys. Att ge en nyanserad bild är inget dessa intressegrupper eftersträvar och därför behövs egentligen inte de statistiska uppgifterna. Anledningen till det senare påståendet är att vi individer använder statistik på ett sätt som de flesta inte är medvetna om. Vår tro om verkligheten baseras oftast på hur ofta vi ser/läser eller hör om ett fenomen snarare än på ett fenomenets verkliga (dvs statistiska) omfattning. Om ett budskap upprepas, ges utrymme och konfirmeras blir därför dessa budskap en sanning. Fenomenet benämns tillgänglighetskevhets i den vetenskapliga litteraturen (se Kahneman 2011).

Människans begränsade förmåga att kritiskt granska information är skrämmande med tanke på det nuvarande informationssamhället. Aldrig har vi haft så mycket saklig information tillgänglig men aldrig har det heller varit så lätt att nå ut med skeva verklighetsuppfattningar. Dessutom är det lätt att få bekräftelse på redan förutfattade meningar eller fördomar via Twitter, Facebook eller med ett klick i mobiltelefonen. Jag läste Martin Gelin's bok (Gelin 2012) om den amerikanska högern nyligen. Den är intressant på flera sätt men det mest intressanta för mig var att Republikanerna var så tidigt ute med att inse att vi människor inte bygger upp våra sanningar utifrån ett systematiskt inhämtande av oberoende information. Slutsatsen för den politiska agendan var att vinna medierna för att föra ut sitt budskap och medvetna lögnen (bl a via Fox News, lokalradiostationer, kedjebrev och bloggar).

Det finns även svenska exempel. Googlar man ”våld mot kvinnor” får

¹ Mark Twain anges ofta som källa för uttrycket men han populariserade det endast.

PER JOHANSSON

är professor i statistik vid Statistiska institutionen, Uppsala universitet och forskare vid IFAU, Riksrevisionen och IZA. Han forskar om metodutveckling, arbetsmarknad och hälsa.

Per.Johansson@statistik.uu.se

Jag vill tacka Daniel Avdic, Niklas Bengtsson, Pathric Hägglund och Jenny Lindblad för värdefulla synpunkter.

man 373 000 träffar medan ”våld mot män” genererar 27 000.² Utifrån denna sökning skulle man kunna tro att våld mot kvinnor är mer än 10 gånger så vanligt som våld mot män. Utifrån Socialstyrelsens inläggningsregister eller Brottsförebyggande rådets (BRÅ) statistik kan man dock konstatera att det är tvärtom. Från egna analyser från inläggningsregister kan jag konstatera att män läggs in på sjukhus som en följd av våld ungefär fyra gånger så ofta som kvinnor. Dessutom är våldet mot män minst lika allvarligt som våldet mot kvinnor. Enligt BRÅ:s senaste nationella trygghetsundersökning där män och kvinnor uppger om de utsatts för våld uppger männen att de utsatts för våld dubbelt så ofta som vad kvinnorna uppger (BRÅ 2015).

Min tro är att allmänhetens uppfattning överensstämmer med sökningen på Google, dvs att kvinnor utsätts för våld mycket oftare än män. Denna tillgänglighetskevheter leder fram till en överdriven rädsla bland kvinnor att vistas i offentliga miljöer vilket begränsar deras frihet på ett onödigt sätt.

Jag läser ofta påståendet ”*numera har kvinnor lika mycket eller t o m mer utbildning än män*”.³ Det förhåller sig dock så att redan för kohorten födda på 1930-talet (dvs min mors generation) hade kvinnorna mer utbildning än männen. Skillnaden till kvinnors fördel i utbildning har därefter ökat för varje kohort och för de födda på 1970-talet hade 18,4 procent av kvinnorna en eftergymnasial utbildning som var två år eller längre 2003. Motsvarande andel bland männen var 14,3 procent (SOU 2008:29). Påståendet är talande för de missuppfattningar som sprids och därmed lever kvar eftersom vi inte ifrågasätter eller är kritiska till vad som kan ses som etablerade sanningar.

För några år sedan fick Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) i uppdrag från den tidigare regeringen att analysera skillnader mellan mäns och kvinnor sjukfrånvaro. Jag ledde arbetet och detta arbete gjorde mig mycket medveten om de starka normer och förutfattade meningar som finns om kvinnor och män som gör att det är extremt svårt att nå ut med resultat som inte bekräftar en rådande norm. Resultat som bekräftar den rådande normen om kvinnor förmedlas, som vi såg exempel på ovan, oftast okritiskt.

Vi visar (se Angelov m fl 2011, 2013) att män och kvinnor har samma sjukfrånvaro innan det första barnet föds men att utvecklingen därefter ser dramatiskt olika ut i genomsnitt: kvinnor sjukskrivs oftare. Ser man till antalet inläggningar på sjukhus under en 15-års period efter barnafödandet är dock männen överrepresenterade. Det finns alltså ingen anledning att tro att utvecklingen beror på att kvinnorna har sämre hälsa. I stället kan vi med stor säkerhet konstatera att det har att göra med att män och kvinnor under rådande normer gör olika val vad gäller arbetsliv och familj, givet arbetsförmåga. Män gör karriär och då vill de kanske inte vara sjukskrivna vid en given sjukdom även om det skulle vara bra hälsomässigt. I avsaknad av karriärmöjligheter är kvinnor, vid samma hälsa som män, alltså mer sjuk-

² 12 juli 2015.

³ Se t ex KI:s lönebildningsrapport för 2013.

frånvarande. Våra resultat och vårt budskap har emellertid svårt att få fäste såväl i massmedia som bland beslutsfattare. Ofta talas det om att kvinnor blir sjuka av att få barn och kvinnors dubbla börda (dvs att både jobba och ha huvudansvar för barn).⁴ Att män faktiskt arbetar något mer enligt officiell statistik när arbetstid och hemarbetstid läggs samman ges ingen vikt (SCB 2009). Utifrån den retorik som finns ”vet” man att kvinnor har sämre hälsa och att det är mycket krävande att ta hand om barn.

Jämställdhet för mig handlar om att män och kvinnor ska ges samma förutsättning att förverkliga sig själva. Om män och kvinnor har olika preferenser t ex på grund av biologiska olikheter och detta genererar olikheter i utfall är detta inget problem. Med tanke på att män och kvinnor har samma föräldrar finns inga skillnader avseende socioekonomisk bakgrund mellan de två grupperna. Om lagstiftningen är könsneutral är det sannolikt så att män och kvinnor har samma förutsättningar. Normer och förväntningar är dock fortfarande olika varför män och kvinnor även i dag inte är lika fria att välja det liv som vore det bästa för dem. Det är således viktigt att samhället kritiskt granskar de normer och förväntningar som finns och att vi kanske ska förändra dem så att män och kvinnor i lika utsträckning kan förverkliga sig själva. Ett sätt att granska hur det ser ut är då att studera skillnader i utfall.

Dagens jämställdhetsdebatt styrs dock i mycket hög grad av feministiska idéer som i stor utsträckning utgår från genomsnittsskillnader mellan män och kvinnor inom vissa specifika områden, primärt löner, inkomster och toppositioner i samhället och att detta genomsnitt anses representera hela kollektivet. Utgångspunkten är att kvinnor är missgynnade eller diskriminerade. Med detta fokus hamnar vi i den situation där statistik kan likställas med lögn. Jämställdhetsarbetet måste vara analytiskt, dvs man kan inte bara se på ett selektivt urval av utfall och detta utan att beakta att individer gör olika val. Dessa val styrs av preferenser som formas av det samhälle vi lever i.

Bland många ses skillnader i löner och inkomster bland män och kvinnor som att kvinnor diskrimineras. Man hör ofta folk säga att ”när kvinnor tjänar 80 procent av vad männen gör för samma arbete är det något fel”. Detta håller jag givetvis med om. Det finns dock inga empiriskt belägg för detta påstående.⁵

För att studera samhällsproblem måste man ha en teori som utgår från att individer tar aktiva beslut. Låt mig ge ett exempel på hur vi *inte* tänker och resonerar konsistent, utan i stället slentrianmässigt intar en position där kvinnan förmodas vara i underläge. Betrakta följande påstående:

”Om mäns livslängd är kortare än kvinnors i genomsnitt är män diskriminerade.”

Detta påstående kan inte förkastas om vi bortser från att män och kvinnor gör olika aktiva beslut och/eller att det finns biologiska skillnader mel-

⁴ Se t ex *Aftonbladet* (2012) och *Svenska Dagbladet* (2012).

⁵ Se t ex Carlsson (2011), Angelov m fl (2015) och Meyersson Milgrom m fl (2001).

lan dem. Om vi på nytt bortser från biologiska skillnader eller att individer gör aktiva beslut kan inte heller detta påstående förkastas:

”Om löner bland kvinnor är lägre än bland män är kvinnor diskriminerade.”

Ändå tolkas aldrig det första påståendet som att män som grupp är diskriminerade medan det andra ofta tolkas som att kvinnor diskrimineras, sannolikt eftersom data stödjer det man redan vet, dvs att det finns ”könsmaktsordning” som är till nackdel för kvinnor.

Med denna teoretiska utgångspunkt är det faktiskt så att mäns sämre utfall även kan användas som bevis för kvinnors diskriminering. Till exempel används det faktum att män har sämre studieresultat och lägre utbildning på det sättet. Tanken är så här:

”Kvinnor har lägre lön trots att de som flickor har bättre studieresultat och högre utbildning än pojkar.”

Detta påstående förmodas som sagt bevisa kvinnors diskriminering på arbetsmarknaden.

En rimligare teori/hypotes/påstående för att förklara de observerade skillnaderna i utfallen är följande

”Pojkar diskrimineras i skolan men när de kommer ut i samhället får de en lön som motsvarar deras sanna kompetens.”

Eftersom utbildning sker innan lönearbete är denna utsaga mer trovärdig och trots allt så består lärarkåren mest av kvinnor och med traditionella ”genusglasögon” är det ju uppenbart att ”kvinnor gynnar det egna könet”!⁶

Lindahl (2016) visar att flickor i relation till det nationella provet får högre betyg än pojkarna. Vid en närmre analys finner hon att det framför allt är de manliga lärarna som premierar flickorna och detta främst i matematik. Möjligtvis kan man tro att manliga lärare har en föreställning att kvinnor som inte är så duktiga behöver lite extra stöd och hjälp!

Poängen här är att statistik används på ett inkonsekvent sätt för att göra i grunden politiska poänger. Jag tror inte att pojkar diskrimineras i skolan men det är ett samhällsproblem att pojkar har lägre betyg och att de dessutom, som vi såg ovan, är underrepresenterade i högre utbildning. Detta inger oro, speciellt med tanke på att allt färre män får allt fler barn och att det är primärt män med låg utbildning och låga löner som inte får möjlighet att bilda familj (se Boschini m fl 2011). Om vi inte kan vända denna negativa trend med allt större skillnader mellan män och kvinnors studieresultat finns det en uppenbar risk att vi får en allt större grupp av män i utanförskap. Detta problem lyfts emellertid sällan fram i jämställdhetsdebatten. I stället används det som utgångspunkt för att bevisa kvinnors diskriminering.

Som jag visade ovan kunde jag med statistik från Socialstyrelsens inläggningsregister och från BRÅ visa att mäns risk för våld är upp till fyra gånger så hög som den för kvinnor. Således, utifrån ett jämställdhetsperspektiv borde

⁶ Lindahl (2015) visar att andelen kvinnliga lärare på högstadiet mellan åren 2003–05 är 62 procent i svenska, 82 procent i engelska och 46 procent i matematik.

regeringen fokusera på att minska våldet mot män. Regeringens jämställdhetspolitiska mål 2014 säger dock det omvända, dvs *"Mäns våld mot kvinnor ska upphöra"*. En möjlig anledning till att inte prioritera våld riktat mot män är att det finns en normativ (patriarkal) föreställning att män är i bättre stånd att klara sig själva än kvinnor. En annan anledning kan vara att man tycker att eftersom män utför våld i större uträkning⁷ så är våld mot personer inom samma grupp inte ett problem. En tredje förklaring är att man inte är medveten om dessa skillnader i statistik utan att regeringens mål har styrts av vad som primärt diskuteras i medier (dvs tillgänglighetskevhet). Denna mediabild har i sin tur styrts av de två första föreställningarna.

Med denna illustration vill jag inte nedprioritera frågan om våld inom hemmet. Vad som förhoppningsvis blir tydligt med exemplet är att homosexuella män som utsätts för våld av sina partners enligt regeringen inte ska prioriteras på samma sätt som kvinnor (förutsatt att kvinnorna misshandlas av män). Vill man fokusera på att våld i nära relationer ska upphöra så ska givetvis regeringens jämställdhetspolitiska mål 2014 skrivas om så att det är könsneutralt.

Inom nationalekonomisk teori finns det tre former av diskriminering. Det är två som är relevanta i detta sammanhang. Den första är att vi har preferenser för eller mot vissa typer av individer. Den andra formen är statistisk diskriminering vilket innebär att vi som individer beaktas utifrån vår grupptillhörighets genomsnittliga beteende eller tänkta beteende.

Om vi tror att män gynnar män och att kvinnor gynnar kvinnor på grund av preferenser skulle skillnaderna mellan mäns och kvinnors löner kunna vara ett utfall av preferensdiskriminering. Anledningen till detta är att män som grupp oftare har en chefsposition än kvinnor. Män kommer därför att missgynna kvinnor vid anställning, lönesättning och karriäravancemang trots att kvinnorna är lika produktiva.

Om det å andra sidan är så att män och kvinnor delar samma bild av kvinnor (t ex att de i genomsnitt har sämre hälsa, är mindre självständiga, är sämre i matte och mindre driftiga etc) skulle kvinnor kunna missgynnas via statisk diskriminering vid anställning och kanske (beroende på om produktivitet är observerbar eller ej) vid lönesättning och chefstillsättningar oavsett kön på chef.

En relevant teori (en teori som kan öka förståelse kring en process) om diskriminering av kvinnor är följande:

"Eftersom män som grupp oftare har en chefsposition än kvinnor kommer detta att missgynna kvinnor vad gäller anställning, löner och karriäravancemang".

Hensvik (2014) testar denna teori genom att jämföra kvinnliga och manliga chefers agerande gentemot kvinnliga/manliga anställda. Resultatet är att det inte finns några skillnader mellan de manliga och kvinnliga chefernas agerande. Studien kan således inte belägga preferensdiskriminering på den svenska arbetsmarknaden.

⁷ Notera att enligt den nationella trygghetsundersökningen (NTU) och BRÅ var 13 procent av våldsbrotten utförda av kvinnor.

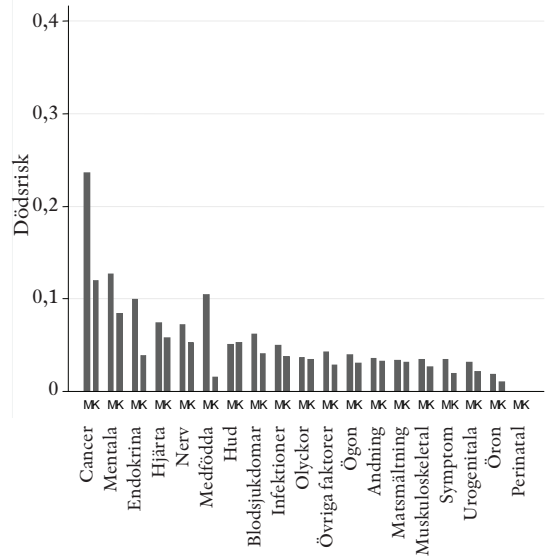
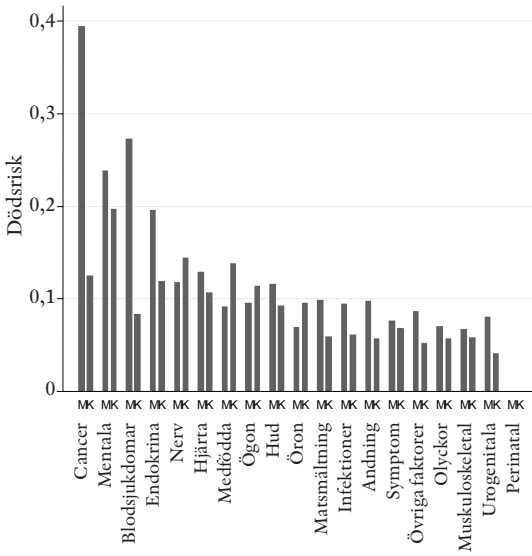
Vill vi studera om det finns diskriminering i tillsättande av styrelseposter i börsbolagen måste en analys ta hänsyn till att det är viss kompetens (oavsett kön) som börsbolagen anser vara viktig för detta arbete. Utgångspunkten i den allmänna debatten synes vara att män och kvinnor har samma kompetens vilket skulle innebära 50 procent kvinnliga styrelsemedlemmarna. Att kvinnor och män i genomsnitt har samma förmåga när de föds eller att kvinnor i genomsnitt har, som vi såg ovan, en högre förmåga efter fullföljd gymnasieutbildning är rimliga utgångspunkter. Men kompetens skapas genom val av utbildning och genom arbete. Det är därför inte troligt med tanke på de könsspecifika utbildningsvalen som görs (se t ex SOU 2008:29) att den kompetens som bolagen efterfrågar är densamma eller högre bland kvinnorna. Inom de ledande bolagen på den svenska börsen, dvs för OMX-30, har 87 procent av styrelserepresentanterna en genomförd utbildning under åren 1965 till 1996 inom ekonomi, juridik eller teknik (Klingström 2014). Av de män som genomgått en utbildning i ekonomi eller teknik under dessa år har 1,3 och 0,8 procent ett styrelseuppdrag 2014. Klingström (2014) visar utifrån offentlig statistik från SCB att andelen kvinnliga styrelsemedlemmar som är jurister och civilingenjörer är högre än vad det borde vara om män och kvinnor som genomgått dessa utbildningar under åren 1965–96 skulle ha samma sannolikhet att erhålla ett styrelseuppdrag, dvs andelen kvinnliga jurister och tekniker är överrepresenterade i förhållande till männen med samma utbildning. Andelen kvinnliga ekonomer är vad som kan förväntas om det inte finns någon diskriminering, dvs 34 procent.⁸ Således är det även här svårt att tro på diskriminering av kvinnor, om något finns det ett svagt stöd för det motsatta.

Kvinnor gör ungefär dubbelt så många vårdbesök som män, borträknat besök kopplade till fertilitet. Detta tolkas nog av många som att kvinnor har sämre hälsa än män. Med tanke på att kvinnors livslängd är avsevärt längre än mäns beror skillnaden i vårdkonsumtion mer sannolikt på olikheter i preferenser och normer. I Avdic och Johansson (2016) visar vi att efter en sjukhusinläggning har männen i princip dubbelt så hög dödlighet oavsett diagnos, dvs givet att en man eller kvinna blir inlagd på sjukhus så är sannolikheten att mannen dör inom tre år dubbelt så hög som för kvinnan (se figur 1). För ensamstående män med cancer är risken att dö fyra gånger så hög jämfört med för en ensamstående kvinna.

En berättigad fråga utifrån dessa resultat är om män diskrimineras inom vården? Den allmänna föreställningen i Sverige är snarast tvärtom, dvs att kvinnor får sämre vård än män.⁹ Denna föreställning baseras oftast på analyser som inte beaktar att mäns och kvinnors hälsa när de uppsöker vård kan vara olika. Ett exempel på en sådan studie är en nyligen publicerad artikel i

⁸ Kvinnor är underrepresenterade gentemot männen i dessa tre utbildningsinriktningar upp till 1990. För de tekniska utbildningarna råder fortfarande en stor obalans (30 procent kvinnor). För juridik och ekonomi är det sedan 1990 numera 50 procent kvinnor.

⁹ "Kvinnor diskrimineras i vården" ger 17 900 träffar medan "män diskrimineras i vården" ger tre träffar vid sökning på Google (13 juli 2015).

Anm: Övriga faktorer avser kapitel XXIICD10.
Källa: Avdic och Johansson (2016).

Figur 1
Mortalitet bland män (M) och kvinnor (K) i samband med en sjukhusinläggning uppdelat på diagnoskategori och hushållstatus (har barn/har ej barn).

Läkartidningen, Määttä m fl (2015), som fick stor uppmärksamhet i svenska medier och bland beslutfattare. I artikeln studeras skillnader i kostnader per vårdtillfälle för akut hjärtinfarkt och blindtarmsinflammation. Man finner att kostnaden är högre för män än för kvinnor för båda sjukdomstillstånden. Slutsatsen de drar är att om det visar sig att könsskillnaderna är medicinskt omotiverade är förhoppningen att den använda databasen om kostnader per patient ska vara ett underlag för att uppnå jämställd vård. I data har man information om samsjuklighet på tre nivåer: ”utan komplikationer”, ”komplikationer” och ”mycket komplicerat”. Klassificeringen bygger på att medicinskt likartad vård och likartad resursåtgång sorteras in i samma grupp. När författarna gör beräkningar som visar på att män kostar mer i vården tar man inte hänsyn till information om denna samsjuklighet. Utifrån deras figur 1 och 5 kan man dock direkt se att för de nivåer på samsjuklighet som går att jämföra (dvs ”utan komplikationer” och ”komplikationer”) finns ingen skillnad i kostnader för män och kvinnor.¹⁰ Att artikelförfattarna inte tar hänsyn till samsjuklighet, som anses påverka resurstillgången, när man har denna information är anmärkningsvärt.

Att män inte uppsöker vård i samma utsträckning som kvinnor är *inte*, vill jag hävda, diskriminering utan är snarare resultatet av preferenser i alla

¹⁰ För kvinnor med blindtarmsinflammation finns det inga yngre än 80 år med tillståndet ”mycket komplicerat” varför en sådan analys inte går att genomföra. För kvinnor med en akut hjärtinfarkt finns ett mycket fåtal med ”mycket komplicerat” tillstånd som är yngre än 80 år (det är svårt att utifrån deras figur utröna hur många de är). Antalet kvinnor utgör därför sannolikt ett för litet statistiskt underlag för att en jämförelse mellan könen ska vara relevant.

fall delvis skapade ur normer i samhället. Avdic och Johansson (2016) visar t ex att kvinnors sjukfrånvaro ökar ungefär dubbelt så mycket som den för män efter en inläggning. Möjligtvis är männen mer sjuknärvarande än kvinnorna i genomsnitt efter en sjukhusinläggning och detta påverkar deras hälsa negativt. Skillnader i preferenser och normer kan förändras via en aktiv politik så länge dessa skillnader uppmärksammas. I den jämställdhetsdebatt vi har i dag tycks dock skillnader i dödlighet vara en perifer fråga: tanken verkar vara att skillnader i dödlighet är av Gud given och inget som är viktigt att förändra med politik. I stället görs satsningar på forskning om just kvinnors hälsa.¹¹ Jag noterar också att vid en Google sökning på ”forskning om mäns hälsa” och ”forskning om kvinnors hälsa” genererar den sistnämnda sökningen fem gånger så många träffar.

Det faktum att kvinnor blir gravida och att mammavården är viktigare för barnet en kort tid efter förlossningen utgör en väsentlig skillnad mellan män och kvinnor. I Angelov m fl (2015) visas att när par får barn påverkas skillnader i inkomster och löner inom paret. I princip tre fjärdedelar av inkomstskillnaden kan förklaras av att kvinnorna är hemma mer med första barnet. Detta medför att merparten av könslönegapet inte handlar om diskriminering utan kan tillskrivas skillnader i preferenser och normer. Att kvinnorna får lägre lön till följd av större ansvar för barn behöver inte vara ett ekonomiskt problem. Det sker en mycket stor omfördelning av inkomster från män till kvinnor; dels inom äktenskap men också via det progressiva skattesystemet och våra socialförsäkringar (sjuk- och aktivitetsersättning, föräldraförsäkring och det icke aktuariska pensionssystemet). Utifrån internationell data (se t ex Browning and Gørtz 2012 med data från Danmark) kan man se att det inte finns någon skillnad i genomsnittlig konsumtion mellan män och kvinnor.¹² Att ha egen och hög lön skapar förstås ett oberoende som kan ha ett egenvärde.

En politisk intervention som i betydande grad skulle främja ett mer jämställt samhälle utifrån forskningen i Angelov m fl (2011, 2013, 2015) är en individualiserad föräldraförsäkring. En individualiserad föräldraförsäkring skulle göra det lättare för män att hävda sin rätt att få vara hemma med barnet och inte som nu kanske många gånger känna sig tvingad att avstå av hänsyn till sin hustru/sambo som har den moraliska rätten. Kanske skulle individualisering då också leda till en mer jämställd hälsa; detta skulle kunna bli resultatet om männen får en bättre kontakt med hälso- och sjukvården och en bättre relation med barnen. Denna förutsägelse kräver förstås att vi på något sätt utgår från att män inte bara är vinnare i det nuvarande systemet, ett faktum som är ganska lätt att belägga om vi använder mortalitet som mått på hälsa i stället för att använda mått som styrs av preferenser, t ex

¹¹ Till exempel fick FAS (numera FORTE) 2007 90 miljoner kr av Integrations- och jämställdhetsdepartementet specifikt för kvinnors hälsa.

¹² Data om konsumtion är tyvärr bristfälliga i Sverige. Med tanke på de, trots allt, mindre inkomstskillnaderna i Sverige bör dessa data ganska väl reflektera likheter i konsumtion även i Sverige.

sjukfrånvaro, läkarbesök eller självs kattad hälsa. Mortalitet är det enda rimliga måttet för att jämföra skillnader mellan olika gruppers hälsa (Hägglund och Johansson 2016). I stället bortser man systematiskt från dessa data som visar på mäns sämre hälsa. Att, som oftast görs i debatten, ensidigt fokusera på att det är kvinnorna som missgynnas med nuvarande form visar på ett snävt ensidigt fokus. Jag tror därför att om den övergripande debatten om könsskillnader hade varit sakligare, skulle de som argumenterar för en individualiserad föräldraförsäkring redan ha vunnit.

Hittills har jag diskuterat något som jag egentligen ganska starkt ogillar och det är att beskriva skillnader i gruppers genomsnitt. Detta är speciellt problematiskt om dessa grupper är stora eftersom det finns så stor heterogenitet. Inomgruppsvariation är oftast mycket större och viktigare att förstå än mellangrupsvariation. Att t ex utifrån skillnader i genomsnittlig makt och lön definiera en grupps överordning är problematiskt eftersom det inom samma grupp som definieras som överordnad finns individer med väldigt liten makt över sitt liv. Att använda ord som könskamp och köns maktssystem är därför extremt polariserande. Att se till att individer oavsett kön ges samma möjligheter måste vara politikens målsättning, inte att se till att vissa specifikt valda utfall, definierade av ett särintresse, ska vara lika i genomsnitt.

Aftonbladet (2012), "Regeringen utreder varför kvinnor blir oftare sjuka än män", 29 november 2012, <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article15851074.ab>.

Angelov, N, P Johansson, och E Lindahl (2013), "Kvinnors större föräldransvar och högre sjukfrånvaro", IFAU Rapport 2013:7, Uppsala.

Angelov N, P Johansson och E Lindahl (2015), "Parenthood and the Gender Gap in Pay", under utgivning i *Journal of Labor Economics*.

Angelov N, P Johansson, E Lindahl och Elly-Ann Lindström (2011), "Kvinnors och mäns sjukfrånvaro", IFAU Rapport 2011:2, Uppsala.

Avdic, D och P Johansson (2016), "Absenteeism, Gender and the Morbidity-Mortality Paradox", under utgivning i *Journal of Applied Econometrics*, DOI: 10.1002/jae.2516.

Boschini, A, C Håkanson, Å Rosén och A Sjögren (2011), "Måste man välja? Barn och inkomst mitt i karriären för kvinnor och män födda 1945-1962", IFAU Rapport 2011:16, Uppsala.

Browning M och M Gørtz (2012), "Spending Time and Money within the Household", *Scandinavian Journal of Economics*, vol 114, s 681-704.

BRÅ (2015), "Nationella trygghetsundersökningen 2014 - om utsatthet, otrygghet och förtroende", Rapport: 2015:1, BRÅ, Stockholm.

Carlsson M (2011), "Does Hiring Discrimination Cause Gender Segregation in the Swedish Labor Market?", *Feminist Economics*, vol 17, s 71-102.

Gelin M (2012), *Den amerikanska högern - republikanernas revolution och USA:s framtid*, Natur & Kultur, Stockholm.

Hensvik, L (2014), "Manager Impartiality? Worker-firm Matching and the Gender Wage Gap", *Industrial and Labor Relations Review*, vol 67, s 395-421.

Hägglund, P och P Johansson (2016), *Sjukskrivningarnas anatomi - en ESO-rapport om drivkrafterna i sjukförsäkringssystemet*, ESO 2016:2, Wolter Kluwer, Stockholm.

Kahneman, D (2011), *Thinking, Fast and Slow*, Farrar, Straus and Giroux, New York.

Klingstöm T (2014), "Mindre mångfald med kvotering - en analys av utvecklingen i svenska bolagstyrelser", Timbro, Stockholm.

Lindahl, E (2016), "Gender and Ethnic Interactions among Teachers and Students - Evidence from Sweden", *Education Economics*, vol 24, s 224-238, DOI:10.1080/09645292.2015.1014882.

REFERENSER

Meyersson Milgrom, E-M, T Petersen och V Snartland (2001), "Equal Pay for Equal Work? Evidence from Sweden, Norway and the U.S.", *Scandinavian Journal of Economics*, vol 103, s 559-583.

Määttä S, K Schenck-Gustafsson, M Trollvik, Å Karlsson och B Evengård (2015), "Män kostar mer än kvinnor vid hjärtinfarkt och appendicit", *Läkartidningen*, 28 april 2015.

SCB (2009), "Tid för vardagsliv - Kvin-

nors och mäns tidsanvändning 1990/91 och 2000/01", *Levnadsförhållanden*, rapport 99, Statistiska centralbyrån, Stockholm.

SOU (2008:29), *Välja fritt och välja rätt - drivkrafter för rationella utbildningsval*.

Svenska Dagbladet (2012), "Mammor dubbelt så mycket sjuka som pappor", 18 oktober 2012, <http://www.svd.se/mammor-dubbelt-sa-mycket-sjuka-som-pappor>.